

היום נלמד בעזרת ה':

סוטה דף יט

פרק שלישי. משנה: הבעל היה נוטל את מנחתה מתוך הסל ונותן את המנחה בתוך כלי שרת, ונותנה על ידה של אשתו כדי שתניף, וכהן מניח ידו מתחת ידי האשה ומניף יחד עם האשה, לפי ש'תנופה' צריכה יד בעלים ויד כהן, וכאן הבעלים היא האשה.

מההגשה למזבח ואילך הכהן עושה, משום שמצוות כהונה במנחות היא מקמיצה ואילך, וההגשה למזבח היא התחלת הקמיצה לפי שאסור לזר לגשת למזבח.

והגיש וכו': הכהן מגיש את המנחה לקרן מערבית דרומית של המזבח, ואח"כ קומץ בידו מן המנחה ומקטיר את הקומץ על המזבח, ומה שנשאר מן המנחה נאכל לכהנים.

היה משקה וכו': נחלקו במשנה האם קודם משקה את הסוטה ואח"כ מקריב את מנחתה או קודם מקריב ואח"כ משקה. *הגמ' תקשה שהרי אמרנו שהכהן כבר הקטיר את המנחה (= 'הניף והגיש קמץ והקטיר') ומה נשאר לו עוד להקריב?*

גמרא: אמר ליה רבי אלעזר לרבי יאשיה דדריה וכו': אמר רבי אלעזר לרבי יאשיה האמורא שהיה בן דורו - לא תשב על רגליך עד שתפרש לי מנין למנחת סוטה שטעונה תנופה. הגמ' מדגישה שהוא אמר זאת לרבי יאשיה האמורא שהיה בן דורו, שלא תאמר שהוא אמר זאת לרבי יאשיה הזקן שהיה תנא והיה גדול וזקן ממנו, שאין זה דרך ארץ שיאמר למי שגדול וזקן ממנו 'לא תשב על רגליך' וכו'.

הגמ' מקשה: מנא לן? והניף כתיב בה!: והרי זה פסוק מפורש - "וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקִּנְאָתָה הַהִיא אֶת הַמִּנְחָה".

תירוץ: כוונת רבי אלעזר לשאול מנין לנו שהבעלים (= האשה) צריכים להניף עם הכהן, שהרי מהפסוק משמע שהכהן מניף לבדו.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

ענה לו רבי יאשיה - **אתיא יד יד וכו'**: נאמר כאן בסוטה - **"ולקח הנהן מיד האשה"**, ונאמר לגבי תנופת הבעלים בחזה ושוק של קרבן שלמים - **"ידיו תביאנה"**, כשם שכאן בסוטה הכהן מניף (= כפי שנאמר בפסוק) כך שם בשלמים הכהן מניף, וכשם שבשלמים הבעלים מניף (= הפסוק שם נכתב לגבי הבעלים) כך כאן בסוטה הבעלים (= האשה) מניפים, **הא כיצד?** הכהן מניח את ידו תחת ידי הבעלים ומניף.

למדנו במשנה - הניף הגיש וקמץ כו', היה משקה ואח"כ מקריב את מנחתה:

קושיא: **הא אקרבה:** והרי הכהן כבר הקריב את מנחתה כפי שהמשנה אמרה קודם לכן - 'הניף והגיש קמץ **והקטיר**' ומה נשאר לו עוד להקריב?

תירוץ: **הכי קאמר:** המשנה לא דיברה כלל מעניין ההשקאה אלא בסדר הקרבת מנחת הסוטה, שהסדר הוא תנופה והגשה קמיצה והקטרה, והמשנה פתחה ואמרה שכשבא הכהן להקטיר את המנחה הסדר הוא ש'יהיה נוטל את מנחתה מתוך כפיפה מצרית' וכו', 'הניף והגיש קמץ והקטיר' וכו', ואח"כ המשנה חוזרת לדון מה קודם, האם ההשקאה קודמת להקרבה או להיפך.

תנו רבנן והשקה: שלוש פעמים נאמרה השקאת הסוטה בפרשת סוטה: **"וְכָתַב אֶת הָאֵלֶּת הָאֵלֶּה הִכָּהֵן בְּסֵפֶר וּמָחָה אֶל מִי הַמָּרִים: וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת מִי הַמָּרִים הַמְּאָרְרִים וְבָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים לְמָרִים: וְלָקַח הִכָּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקִּנְאָת וְהִנִּיף אֶת הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ: וְקִמֵּץ הִכָּהֵן מִן הַמִּנְחָה אֶת אֲזִכְרֹתָהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַ וְאַחֵר יִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת הַמַּיִם: וְהִשְׁקָה אֶת הַמַּיִם וְהִיְתָה אִם נִטְמָא וְתִמְעַל מֵעַל בְּאִישָׁהּ וְבָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים לְמָרִים וְצִבְתָּה בְּטָנָה וכו'".**

מכיון שהתורה מדגישה בפעם השניה **'ואחר יִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה'** אנו לומדים שההשקאה צריכה להיות דוקא לאחר הקטרת המנחה. ואם כן קשה מדוע כתבה התורה בפעם הראשונה **'וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה'** קודם הקטרת המנחה, והרי כבר כתוב בפעם השלישית לאחר ההקטרה **'וְהִשְׁקָה אֶת הַמַּיִם'**?

אלא הפעם הראשונה מלמדת שאם הכהנים מחקו את המגילה קודם ההקטרה (שלא כדין כי היה עליהם להמתין עד לאחר ההקטרה שמא תודה שנטמאית ולא יצטרכו למחוק את השם), האישה כבר אינה יכולה להתחמק מלשתות אלא

מכריחים אותה בעל כורחה לשתות או להודות שנטמאה. ואת זה לומדים מכך שכתובה השקאה בסמוך למחיקת המגילה. - זו דעת רבי עקיבא.

רבי שמעון אומר: גם רבי שמעון סובר כרבי עקיבא בכך שמשקים את האישה רק לאחר הקטרת המנחה. והוא דורש את הפסוקים כך: מדוע צריך את הפסוק השני **'וְאַחֵר יִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה'**, והרי כבר נאמר בפסוק השלישי **'וְהִשְׁקָה אֶת הַמֵּיִם'**? אלא ללמד שרק לאחר המעשים שנאמרו קודם לכן משקים אותה דהיינו: הקרבת הקומץ, מחיקת המגילה, וקבלת השבועה. הגמרא מבארת את שלושת הדברים.

עד שלא נמחקה מגילה - אלא וכו': וכי יתכן להשקות אותה קודם המחיקה, והרי כל ההשקאה היא במים שנמחקה בהם המגילה? והתשובה היא שמדובר שנמחקה המגילה אך עדיין רושם האותיות ניכר בקלף, ועל כך מלמד הפסוק שצריך למחוק את המגילה לגמרי.

עד שלא תקבל עליה שבועה - מישתא וכו': משמע שרק אינה שותה קודם שתקבל עליה את השבועה, אבל אם נכתבה המגילה היא כשרה. והרי הדין אינו כן, אלא אם נכתבה המגילה קודם השבועה היא פסולה (משום שנאמר **'וְהִשְׁבִּיעַ הִכָּהֵן אֶת הָאִשָּׁה.. וְכָתַב אֶת הָאֵלֶּת הָאֵלָּה הִכָּהֵן בְּסִפְרִי'**)? והתשובה היא שבאמת 'כדי נסבה' - דבר זה אמר רבי שמעון בחינם.

לאחר שהביאה הגמרא את הברייטא בדעת רבי שמעון, היא חוזרת למחלוקת רבנן ורבי שמעון במשנה:

במאי קמפלגי: רבנן ורבי שמעון האם משקה ואחר כך מקטיר את המנחה, או מקטיר ואחר כך משקה?

לדעת רבנן הפעם הראשונה שנאמרה השקאה בפרשה היא העיקרית, ולכן אנו לומדים שקודם משקה ואחר כך מקטיר את המנחה (**'וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת מֵי הַמָּרִים הַמְּאָרְרִים וְכָאֻז בָּהּ הַמֵּיִם הַמְּאָרְרִים לְמָרִים: וְלָקַח הִכָּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקֶּנָּאִת וְהִנִּיף אֶת הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ' וכו'). ואילו הפעם השנייה והשלישית בעל כרחנו באים לדרשה: הפעם השנייה - שצריך למחוק את המגילה לגמרי ולא שיהא רישומו ניכר, והפעם השלישית - שאם נמחקה המגילה אינה יכולה יותר לומר איני שותה ומשקים אותה בעל כורחה.**

לדעת רבי שמעון הפעם השניה היא העיקרית משום שמודגש בה '**ואחר יִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה**' ולכן משקה רק לאחר כל המעשים שנאמרו קודם לכן, ושאר הפעמים באות לדרשה: הפעם הראשונה - ללמד שאם השקה ואחר כך הקטיר בדיעבד כשר. והפעם השלישית - ללמד שאם נמחקה המגילה שותה בעל כרחו.

אמנם רבי עקיבא חולק על רבי שמעון בזה שאם השקה ואחר הקטיר בדיעבד פסול. לדעתו 'השקה' האחרון הוא העיקרי ללמד שמשקה אחר ההקטרה, והראשון - ללמד שלאחר המחיקה שותה בעל כרחו, והשני - ללמד שצריך למחוק עד שלא יהא רישומו ניכר.

ורבנן: החולקים על רבי שמעון, לא לומדים כמותו משום שאין דרך התורה לכתוב בתחילה את הבדיעבד קודם שתכתוב את הלכתחילה, ולכן הפעם הראשונה היא העיקרית וכנ"ל.

קוּיָא: **וסבר רבי עקיבא וכו': כלבוס של ברזל** = מכניסים לפיה ברזל בעל שתי שיניים ומשקים אותה את המים בעל כורחה.

לדעת רבי עקיבא אין צורך להכריח אותה לשתות בעל כורחה, כי ברגע שהיא לא מסכימה לשתות זו עצמה ההודאה שלה בכך שהיא טמאה, וממילא כבר אינה צריכה יותר לשתות. רבי עקיבא מוסיף 'אלא עד שלא קרב הקומץ יכולה לחזור בה, משקרב הקומץ אינה יכולה לחזור בה'. הגמרא מיד מקשה: והרי לדברי רבי עקיבא מדוע אינה יכולה לחזור בה?

תירוץ: **לא קשיא:** דוקא כשהיא חוזרת בה 'מחמת בריותא' כלומר כשאנו רואים שהיא חזקה ויציבה ואינה רועדת מפחד - אז בודאי שהיא טמאה, כי מתחילה היא תיכננה להודות לבסוף קודם שתשה את המים, ולכן אין צורך להשקותה כי היא מודה שהיא טמאה.

אבל כשהיא חוזרת בה 'מחמת רתיתא' כלומר כשאנו רואים שהיא מפחדת - אז אדרבא בודאי היא טהורה רק שהיא חוששת שמא המים יפגעו בה בכל אופן, ולכן מתחילה היא הסכימה לשתות, וכשהגיע רגע השתייה היא מפחדת ומסרבת. וממילא כל עוד לא נמחקה המגילה היא יכולה לסרב, וכן אפילו אם נמחקה המגילה שלא כדין דהיינו קודם הקטרה אם מסרבת לשתות לא מכריחים אותה, אבל לאחר שכבר נמחקה המגילה כדין דהיינו לאחר ההקטרה מכריחים אותה

לשתות. (ומה שאמר רבי עקיבא בברייתא בתחילת העמוד שאם נמחקה המגילה מערערין אותה - היינו שחזרה בה מחמת רתיתא, אבל אם היתה חוזרת בה מחמת בריותא לא היו מכריחים אותה מכיון שנחשב הדבר כאילו הודתה שהיא טמאה).

קושיא: **קשיא דרבי עקיבא אדרבי עקיבא:** בברייתא שהובאה בתחילת העמוד אמר רבי עקיבא שאם נמחקה המגילה קודם ההקטרה שלא כדין - מכריחים את האישה לשתות (ואת זה לומדים מהשקאה הראשונה שכתובה בסמוך למחיקת המגילה כנ"ל). ואילו בברייתא שנאמרה בסוף העמוד אמר רבי עקיבא שאם נמחקה המגילה שלא כדין - לא מכריחים אותה לשתות!?

והתשובה: שתי הברייתות הם שני תנאים שנחלקו בדעת רבי עקיבא.